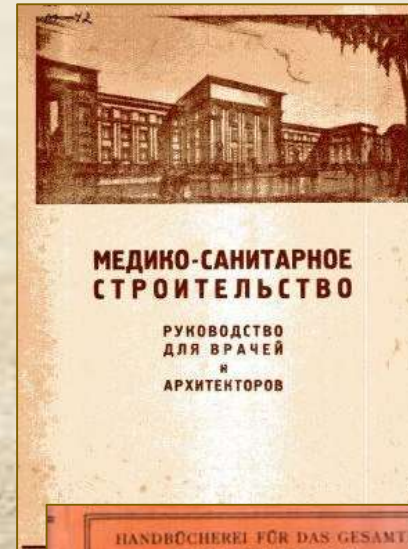

Коли цегла стає мистецтвом

Будівництво лікарень у Європі та Вінниці
в ракурсі історії

Історія будівництва медичних закладів бере початок з найдавніших часів. Перші лікарні з'явилися в Стародавньому Єгипті, Греції та Римі, де створювалися спеціальні приміщення для лікування і догляду за хворими. У середньовіччі монастирі стали основними центрами медичної допомоги, а в епоху Відродження почався розвиток більш структурованих госпіталів.

Архівні матеріали та книги зберегли відомості про серйозний підхід до лікарняної архітектури. Вже тоді значну увагу приділяли вентиляції, освітленню та розташуванню лікарень, щоб забезпечити комфорт і безпеку як для пацієнтів, так і для медичного персоналу. У XIX–XX ст., з розвитком медичної науки та технологій, лікарняні будівлі почали проєктувати з урахуванням технологічних і експлуатаційних процесів, розрахованих на перспективу. Важливим аспектом залишалося гармонійне поєднання функціональності, зручності та естетики.

Найстаріша книга з будівництва медичних закладів у фонді бібліотеки

Книгу «Про плани та влаштування психіатричних лікарень з детальним описом лікарні в Зігбурзі» надруковано 1834 р. Автор – **Максиміліан Якобі** (1775–1858), німецький лікар, доктор медицини, представник соматичного напрямку в психіатрії. Він вказував на зв'язок душевних розладів із фізіологічними змінами внутрішніх органів. Якобі в 1820 р. організував зразковий заклад для душевнохворих в **Зігбурзі**, який став школою для німецьких психіатрів

Гравюри, представлені у книзі, ілюструють зовнішній вигляд інших європейських лікарень. На планах і кресленнях подано розташування кабінетів, палат, санітарних приміщень. Таблиці містять деякі статистичні показники з січня 1825 р. по грудень 1833р..

Психіатрична лікарня,
Перт, Шотландія

Зігбург, психіатрична лікарня,
вид з північної сторони

Старовинне німецьке Ілленау

У 1842 році було засновано санаторій та будинок для людей похилого віку «Ілленау», першим директором якого став доктор Вільгельм Крістіан Фрідріх Роллер. Ансамбль будівель, зведений під керівництвом будівельного інспектора Ганса Фосса, і досі вважається цінним архітектурним зразком класицизму.

З 1890 року посаду директора обіймав Генріх Шюле, якого вважали одним із провідних фахівців у галузі психіатрії. Його інноваційний терапевтичний підхід до лікування психічнохворих зробив Ілленау зразковою установою того часу. Крім облаштованих садів для пацієнтів, у практику впроваджували музичну, трудову та рухову терапію, що сприяло більш ефективному лікуванню.

Заклад функціонував як державна установа до 1940 року, коли його було розпущено нацистською владою. У той трагічний період пацієнтів лікарні було знищено, а приміщення використано як школу Рейху для етнічних німців. Після Другої світової війни, до 1994 року, комплекс служив казармою для французьких збройних сил. Завдяки проведеній реконструкції історичні будівлі отримали нове життя, і сьогодні в них розміщується міська адміністрація.

Видання «Ілленау: психіатрична лікарня та санаторій у перші шість десятиліть його ефективності та про правила своєчасного прийому» за редакцією лікаря Фрідріха Брандта надруковано в м. Карлсруе у 1903 р.

В книзі збережено дух старовини і вміщено найсучасніші, на той час, відкриття та методи лікування у психіатрії.

Детальні плани лікарні ілюструють текст.

Фото із сайту <https://surl.gd/ardiwe>

Фото із сайту <https://surl.gd/rqdozp>

Книги про європейські лікарні з описом, фото, планами та кресленнями

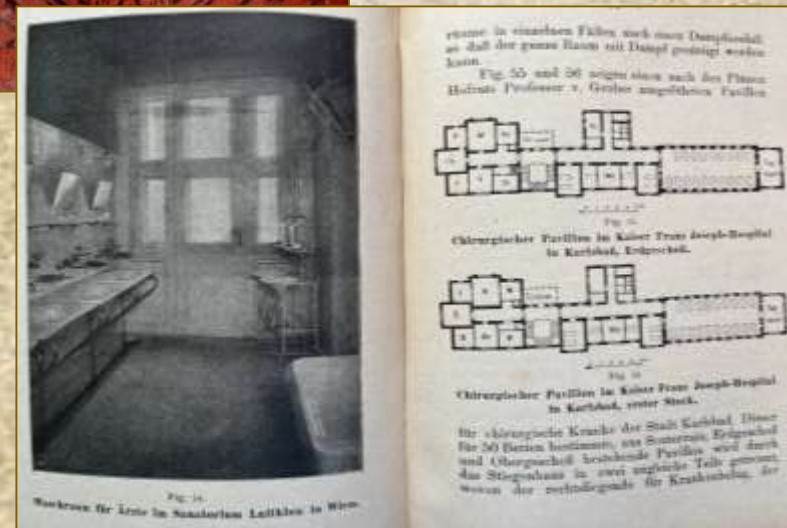
Книга «Рейнський провінційний будинок для людей похилого віку Галькхаузен» – видана у Кельні 1904 р. Вона належала вінницькому психіатру Г. Г. Бойно-Родзевичу

Книга «Рейнський провінційний санаторій і будинок для людей похилого віку Йоганністаль». – Кельн, 1906.

Сетц Макс. «Основи будівництва сучасної лікарні», Відень, 1910 р. Автор книги був архітектором, інженером і головою лейтенантського відділу віденських королівських лікарень. Видання з колекції бібліотеки Вінницької психоневрологічної лікарні ім. О. І. Ющенко

З традиціями високої будівельної культури минулого століття знайомлять альбоми про німецькі, австрійські лікарні, санаторії та будинки для людей похилого віку

Альбом «Догляд за божевільними в Австрії в словах і малюнках» надруковано в Галле у 1912 р. Редактор – Генріх Шлосс, урядовий радник і директор державного інституту Штайнгофа у Відні. Серед багатьох медичних закладів у виданні детально представлено лікарню у Львові, в якій «...деякі хворі люди в супроводі опікунів відвідують різні приємні заклади, такі як театр, цирк, паноптикум» (С. 87).

Костел

Головна будівля державного закладу для душевнохворих (Австро-Угорщина, Кульпарків біля м. Лемберг, 1912)

Львівська обласна клінічна психіатрична лікарня. Головний корпус. Сучасна світлина. Фото із сайту <https://surl.li/auvdsx>

Йоханнес Бреслер, старший лікар з м. Любен протягом 1910–1914 рр. опублікував серію альбомів «Інституційна опіка для фізично, розумово, морально та економічно слабких у Німецькій імперії»

Видання «Німецькі санаторії, будинки для людей похилого віку та душевнохворих у словах і картинах» (1912) було підготовлено до IV Інтернаціонального медичного конгресу «Догляд за психічнохворими», який відбувся у жовтні 1910 р. в Берліні. Завдяки численним фотографіям можна побачити, як облаштовувалися німецькі лікарні того часу. Особливу увагу приділяли благоустрою: на території медичних закладів розташовувалися зелені парки, фонтани та озера, що створювали комфортне середовище для пацієнтів та забезпечували їм доступ до свіжого повітря, сонця та води – важливих природних чинників для відновлення здоров'я.

Prof. Dr. H. v. d. Hoff, Berlin, Deutschland.

Prof. Dr. H. v. d. Hoff, Berlin, Deutschland.

Павільйон для хворих в м. Венен, Німеччина

Психіатрична лікарня Доктора Кальбаума, Гьорлітць, Сілезія

Пансіонат для людей похилого віку

Ліворуч від пансіонату знаходиться крамниця, праворуч – будинок здоров'я жінки

Провінційна психлікарня, Вестфалія, Мюнстер, місто-партнер Вінниці

У виданні 1914 року опубліковано унікальну статтю (С. 289–296), присвячену **Вінницькій психоневрологічній лікарні ім. О. І. Ющенка**.

Завдяки цій публікації маємо можливість зазирнути в минуле та побачити, яким був цей медичний заклад понад століття тому. Сторінки видання відкривають нам цінні історичні деталі, що допомагають зрозуміти розвиток лікарняної архітектури та медицини того часу.

Директором лікарні був доктор медицини лікар-психіатр **Г. Г. Бойно-Родзевич**, який запровадив найбільш передові, на той час, методи лікування та утримання людей з ментальними розладами. Перед Першою Світовою війною заклад був взірцевим

Іконостас у церкві «**Божої Матері Всіх скорботних**» розписували київські художники.

На честь храмового свята, 24 жовтня, проводилося святкове богослужіння

Лікар **Л. Л. Дарашкевич** ввів курс трудотерапії, в основі якого була взаємодія лікарів і пацієнтів. На поч. ХХ ст. вони повністю забезпечували лікарню продуктами харчування.

Також у альбомі є фото персоналу, вестибюлю, зали для відпочинку, шевської майстерні, кабінету водолікування тощо.

Ansicht der Heil- und Pflegeanstalt.

Головна будівля лікарні

Kapelle.

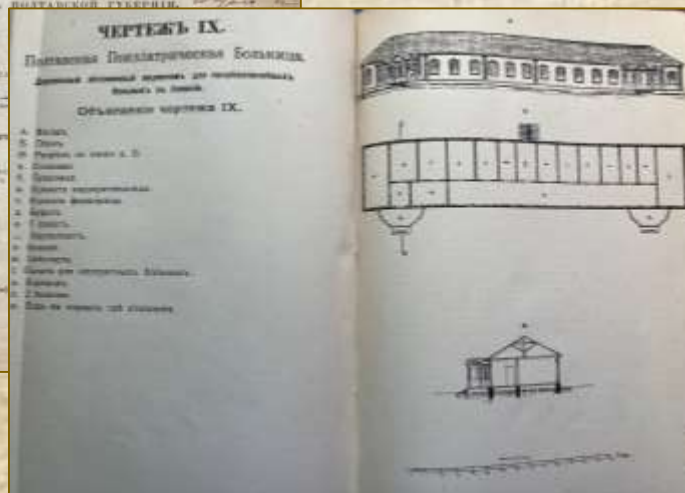
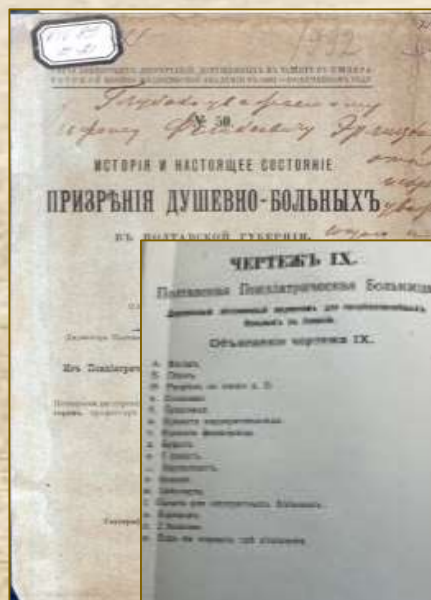
Іконостас у церкві «Божої Матері Всіх скорботних»

Kartoffelernte.

Хворі збирають урожай картоплі

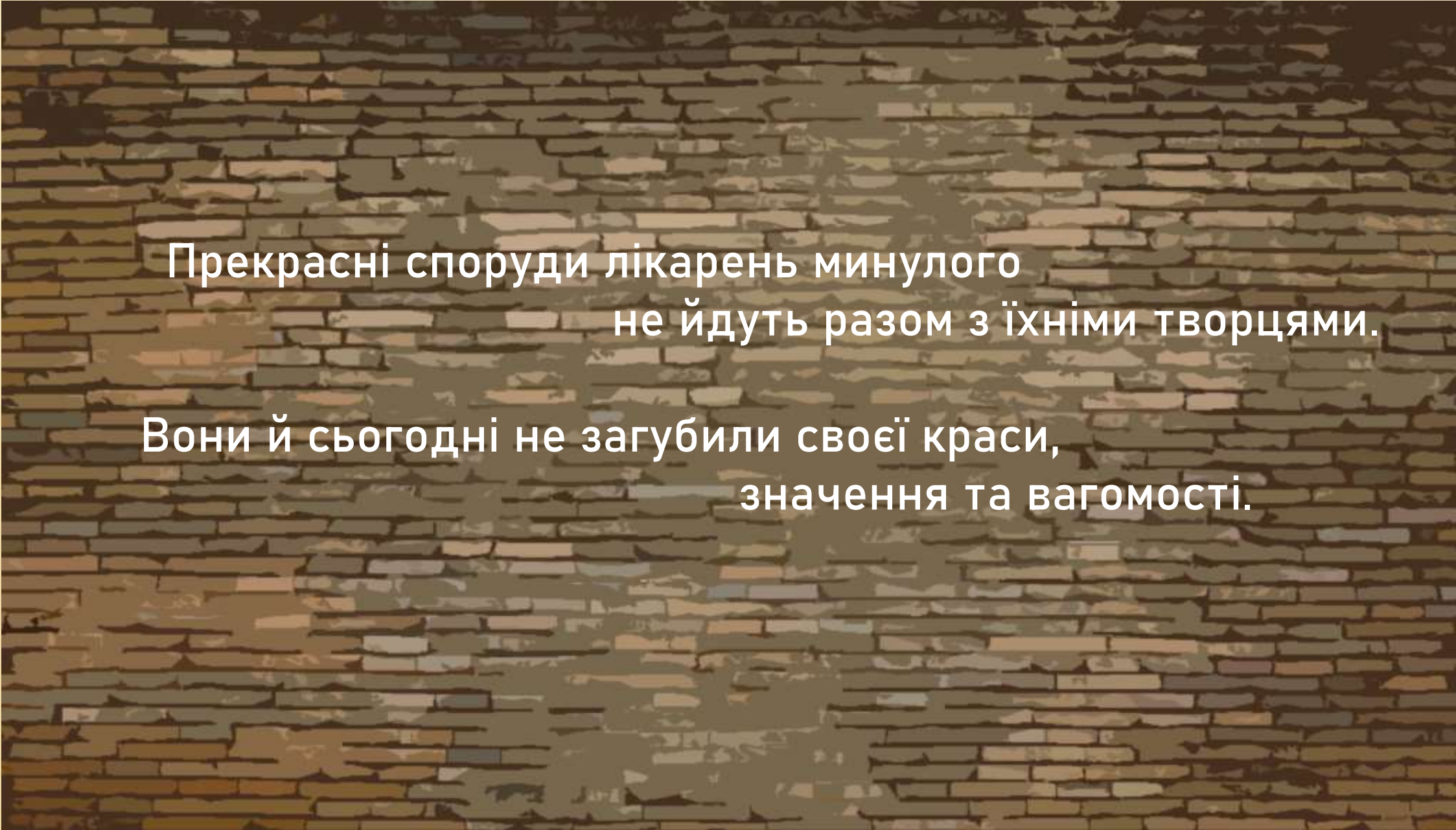
Лікарні, спрямовані на допомогу людям з психічними хворобами, вражають функціональністю технологічних і експлуатаційних процесів

«Исторія и настоящее состояніе призрѣнія душевно-больныхъ въ Полтавской губерніи», дисертація на ступінь д-ра медицини **О. Мальцева**, директора **Полтавської** губернської земської психіатричної лікарні.

«Руководство по сооруженію, оборудованію и управленію больничными заведеніями» (1913) проф. Гробера, директора міських лікарняних закладів в **Ессені** (Німеччина). Книга належала інженеру-технологу **С. Л. Печерському**. На титулі видання є штамп.

У посібнику **В. П. Осипова** «Курс ученія о душевныхъ болезняхъ» (1917) йдеться про історію будівництва закладів для душевнохворих так званої «**павільйонної системи**». Як взірцевий приклад, представлено план клініки при **Військово-медичній академії**

Прекрасні споруди лікарень минулого
не йдуть разом з їхніми творцями.

Вони й сьогодні не загубили своєї краси,
значення та вагомості.